

عوامل اجتماعی موثر بر انزوای اجتماعی جوانان (مورد مطالعه: شهر اصفهان)

دکتر منصور حقیقتیان^۱

چکیده

برای توسعه همه جانبه یک جامعه مشارکت اجتماعی همه گروه ها مخصوصا جوانان مورد نیاز است. جوانان از آن جایی که عمر باقی مانده طولانی و هم چنین انرژی فراوان دارند می توانند در این راستا مفید فایده فراوان باشند. ولی برخی ویژگی ها و شرایط جامعه معاصر می تواند باعث کاهش مشارکت و در نتیجه انزوا طلبی آنها شود. انزوای اجتماعی به معنی ضعف روابط و پیوندهای اجتماعی افراد با اعضای خانواده، با دوستان و خویشاوندان و هم چنین با نهادها و سازمان های اجتماعی می باشد. هدف تحقیق حاضر شناسایی برخی عوامل اجتماعی موثر بر این موضوع در شهر اصفهان است. چارچوب نظری تحقیق؛ استفاده از دیدگاه های دورکیم، یونتام، و یرت شکل گرفته است. روش تحقیق استفاده شده پیمایش و ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه بوده است. جامعه آماری تحقیق شامل همه جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اصفهان می باشد که از بین آنها با استفاده از فرمول کوکران و به شیوه خوشه ای تصادفی، ۳۸۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. اعتبار پرسشنامه صوری و آلفای کرونباخ پایایی آن برابر با ۰/۹۳ بود. نتایج توصیفی تحقیق نشان داد روابط اجتماعی جوانان به طور کلی در حد متوسط (۲/۴ از ۴) بود. پیوندهای اجتماعی جوانان با اعضای خانواده نسبتا بالا (۳/۲ از ۴) ولی با همسایگان و غیر آشناها پایین تر از حد متوسط (۲ از ۴) بود. نتایج آزمون های استنباطی نشان داد که متغیرهای جنسیت ($\beta=0/169$) اعتماد اجتماعی ($\beta=-0/72$) استفاده از اینترنت ($\beta=-0/119$) با انزوای اجتماعی رابطه مستقیم و معنادار داشته ولی رابطه پایگاه اجتماعی - اقتصادی با انزوای اجتماعی متعادل نبود. ضریب تعیین تعدیل شده همه ی متغیر های مستقل برابر با ۰/۶۴۶ بود.

کلید واژه ها: انزوای اجتماعی، جوانان، روابط اجتماعی

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۸/۲۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۶/۱۵

مقدمه و بیان مسئله

توسعه اجتماعی در ایران مانند بسیاری از کشورهای دیگر، رشد سریع شهرنشینی و گسترش وسیع وسایل نوین ارتباطی را به دنبال داشته و چالش‌ها و فرصت‌های زیادی را در اختیار جوانان قرار داده است. پی‌آمدهای توسعه اجتماعی برای جوانان به صورت سبک‌های زندگی جدید، انواع سرگرمی و تفریحات و آشنایی با فرهنگ‌ها و هنجارهای غیر بومی ظاهر شده‌اند. اما در بسیاری از موارد بخش قابل توجهی از جوانان از نظر فرهنگی - مذهبی، اجتماعی، و اقتصادی امکان‌سازگاری یا بهره‌برداری از این فرصت‌ها را ندارند و این مسئله آنها را دچار تناقض، سردرگمی، انزواطلبی، گرایش به مصرف مواد مخدر و مسایلی از این قبیل می‌کند به صورتی که نتایج برخی از مطالعات حاکی از آن است که درصد قابل توجهی از جوانان از مشکلات روانی - خلقی مانند افسردگی رنج می‌برند (اصغر نژاد، ۱۳۷۸؛ ریاحی، وردی نیا و پورحسین، ۱۳۸۹: ۱۰۷؛ بخشی پور، پیروی، و عابدیان، ۱۳۸۴: ۱۴۸).

از طریف دیگر توسعه اجتماعی را می‌توان فرایندی دانست که منجر به توانمندسازی انسانها، افزایش بهره‌وری، کاهش مشکلات و پیشرفت جامعه می‌شود و یکی از مولفه‌های اساسی در توسعه هر جامعه‌ای، مشارکت و عدم انزواطلبی افراد آن جامعه است (مازاینی، وتریپتی، ۲۰۰۹: ۲۶۵). با توجه به این که انسانها به خودی خود پتانسیل مشارکت را با هدف دستیابی به خواسته‌های فردی، جمعی، دست‌یابی به عدل، همبستگی، امنیت، کنترل محیط و... دارا هستند (پل، ۲۰۰۱ به نقل از باقری بنجار و رحیمی، ۱۳۹۱: ۱۴۳).

توجه کردن به نقش مشارکت اجتماعی سیاسی، فرهنگی و مشکلات ناشی از عدم مشارکت و انزواطلبی در جامعه ایران که بعنوان یک جامعه در حال گذار شرایط و مشکلات ویژه‌ای را تجربه می‌کند (جلایی پور، ۱۳۸۹) حائز اهمیت فراوان است. هم‌چنین باید بیان داشت که اگر چه نمی‌توان با قاطعیت رابطه‌ای مستقیم و همیشگی بین مشارکت اجتماعی و توسعه اجتماعی برقرار کرد (ولکاک، ۱۹۹۸: ۱۶۸) ولی نتایج بسیاری از تحقیقات نشان می‌دهد که مشارکت (به عنوان یکی از مولفه‌های اساسی سرمایه اجتماعی) با توسعه اجتماعی رابطه مثبت دارد (پونتام، ۱۹۹۵؛ فیروز آبادی، حسینی و قاسمی، ۱۳۸۹).

از طرف دیگر نتایج برخی از تحقیقاتی که درباره موضوعاتی که به گونه‌ای مرتبط با مشارکت کردن و درگیر شدن جوانان با جامعه و با مسایل اجتماعی است نشان از مشارکت بالای جوانان ندارد. به طور مثال ایمان (۱۳۸۶) دریافت که ۶۵ درصد از جوانان شهر شیراز دارای تعهد اجتماعی پائین هستند (ص: ۵۰) یا بنی فاطمه و رسولی (۱۳۹۰) به این نتیجه رسیدند که رضایت اجتماعی، هم‌چنین احساس اثر بخش بودن در بین دانشجویان دانشگاه تبریز در حد پائین است (ص: ۲۵).

بنابراین برای کشورهای در حال توسعه مانند ایران ضروری است که از حداکثر توان مشارکتی اعضای جامعه خود، مخصوصاً جوانان که دارای انرژی زیاد و طول عمر آتی برخوردار هستند، بهره‌برداری مناسب را داشته باشد. در همین راستا هدف تحقیق حاضر پی بردن به برخی عواملی است که موجب انزوای اجتماعی و افت مشارکت اجتماعی جوانان می‌شوند.

مبانی نظری تحقیق:

دورکیم معتقد است مشارکت در امور گروه و یا جامعه می تواند منجر به افزایش احساس تعلق به گروه و یا جامعه شود زیرا زمانی که افراد تماس های مکرر و گسترده با یکدیگر داشته باشند دل مشغولی ها و منافع مشترک و پیوندهای عاطفی آنها را به یکدیگر نزدیک می کند و احساس تعلق ناشی از این پیوندها باعث می شود آنها از خودشان برای گروه و یا جامعه مایه بگذارند (رتیزر، ۲۰۱۱: ۹۵). پوتنام (۲۰۰۱) معتقد است که اگر افراد در امور جمعی و سیاسی مشارکت کنند یا در گروه های رسمی و غیر رسمی عضویت داشته باشند، از آن جایی که این شبکه ها و گروه ها معمولا افراد دارای توانمندی ها و تجربه های متفاوت را در ارتباط با یکدیگر قرار می دهد و از این طریق امکان تبادل مهارت ها و اطلاعات را فراهم می سازد این مسئله سطحی از اعتماد و همدلی را بین آنها ایجاد می کند. (ص: ۵۶) از طرف دیگر، اندیشمندانی چون لويس و یرث و گنورگک زیمل بر این باور هستند که شهرنشینی موجب کاهش اعتماد و روابط اجتماعی بین افراد می شود. از نظر این گونه متفکران ویژگی های شهر مانند شلوغی جمعیت، جابه جایی های مداوم محل سکونت افراد، تداخل فرهنگ ها و سنت های متفاوت و بعضا متعارض باعث اولویت یافتن واکنش های عقلایی و کاهش یافتن واکنش ها و علایق عاطفی می شود و در نتیجه انسان های شهری افرادی خویشتن دار، غیر عاطفی و انزوا طلب هستند (پالن، ۲۰۱۱: ۱۲۱؛ فلانگان، ۲۰۱۰: ۸۵).

مسئله دیگری که در زمینه روابط افراد مخصوصا در جوامع شهری مطرح است مسئله اعتماد است. نظریه کنش عقلانی ادعا می کند از آن جایی که انسانها، کنشگرانی هدفمند هستند، در مورد تصمیم گیری های خود و گزینش کردن از بین چند انتخاب و یا کار، به آن کاری دست می زنند که احتمال موفقیت در آن بیشتر و احتمال شکست کمتر باشد (لیندنبرگ، ۲۰۰۶: ۴۳۲) مسئله مهمی که احتمال شکست خوردن افراد را در تعاملات اجتماعی شان کاهش می دهد اعتماد کردن به دیگران است و اینکه اعتماد آنها از طرف مقابل مورد سوء استفاده قرار نگیرد (نوتبووم و سیکس، ۲۰۰۳: ۱۴۵). اعتماد البته انواع گوناگون دارد که در ادبیات مربوط به توسعه و جامعه شناسی، شکل اساسی دارد اعتماد بنیادی که به نگرش فرد نسبت به خود و دنیای پیرامون که رفتار و اعمال فرد متأثر از آن است اشاره دارد چیزی شبیه به آن گیدنز از آن تحت عنوان امنیت هستی شناختی (گیدنز، ۱۳۸۰) اعتماد بین شخصی که بین فرد و دیگرانی که او با آنها ارتباط دارد وجود دارد و می تواند موانع ارتباط را مرتفع سازد و با کاستن از حالت تدافعی فرد، بسیاری از روابط را امکان پذیر سازد سومین حالت اعتماد که اتفاقا از نظر توسعه اجتماعی بسیار حائز اهمیت است اعتماد تعمیم یافته یا عام می باشد و عبارتست از داشتن حسن ظن نسبت به افراد جامعه، جدای از تعلق آنها به گروه های قومی یا قبیله ای یا مذهبی خاص (اوجاقلو و زاهدی، ۱۳۸۴؛ هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۸۸: ۲۰).

یکی از پیامدهای بسیار مهم توسعه، ظهور و اشاعه تکنولوژی های نوین ارتباطی است که هر چند این تکنولوژی می تواند مکمل روابط اجتماعی چهره به چهره و شخصی شوند ولی مخصوصا از این جهت که کاربری آنها به صورت انفرادی بسیار آسان است (و در بسیاری موارد تنها کاربری انفرادی امکان پذیر است) می توانند موجب احساس عدم نیاز به روابط با دیگران بشوند و هم چنین

در شرایطی که افراد زمان زیادی را صرف استفاده از اینترنت یا بازی با کامپیوتر کنند فرصت کمتری برای بودن با خانواده، دوستان و دیگران خواهند داشت (محسنی تبریزی و مروت، ۱۳۹۱: ۱۱۱).

با توجه به مطالب نظری مطرح شده، متغیرهای اعتماد اجتماعی و مصرف رسانه ای به همراه برخی متغیرها زمینه ای مانند جنسیت و پایگاه اجتماعی - اقتصادی به عنوان متغیرهای مستقل و انزوای اجتماعی به عنوان وابسته مورد مطالعه قرار خواهند گرفت.

پیشینه تحقیق

درباره انزوای اجتماعی جوانان به طور مستقیم و مشخص تحقیقات چندانی صورت نگرفته است ولی درباره برخی مسائلی که به طور غیر مستقیم با این مسئله مربوط می شوند تحقیقاتی صورت گرفته که در این بخش برخی از آنها مورد بررسی قرار می گیرند. عزیزاده اقدم (۱۳۹۱) در مقاله خود با عنوان " بررسی میزان امید به آینده در بین دانشجویان و عوامل موثر بر آن با به کارگیری ۲۴ گویه شش گزینه ای، میزان امید به آینده جوانان را در حد متوسط یافت و اینکه متغیرهای اثر گذار به ترتیب عبارت بودند از انسجام اجتماعی، دینداری، سرمایه فرهنگی، و اعتماد اجتماعی، اینم متغیرها در مجموع ۲۹ درصد واریانس متغیر وابسته را تبیین می کردند (ص: ۱۹۱).

کلاتری و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیق خود، بیگانگی اجتماعی شهرنشینان شهر گیوی را مطالعه کردند که یکی از گروه های سنی آنها گروه سنی ۲۰-۳۳ سال بود. میانگین نمره بیگانگی اجتماعی نمونه آماری برابر با ۴۴/۹ و در حد متوسط و رابطه بین سن و بیگانگی اجتماعی نیز معنادار نبود (ص: ۵۹) به این معنی که جوانان نیز از میزان قابل توجهی از بیگانگی اجتماعی رنج می برند. سروش (۱۳۹۱) در تحقیق خود با عنوان " احساس مسئولیت فردی و اجتماعی، دیگر خواهی و اعتماد اجتماعی: مطالعه نوجوانان شیراز" با مطالعه ۳۹۱ نفر از نوجوانان ۱۵-۱۹ ساله شهر شیراز به این نتیجه رسید که میزان مسئولیت پذیری و هم چنین میزان اعتماد اجتماعی نوجوانان در حد متوسط بود، ولی میزان دیگر خواهی آنها و هم چنین میزان اعتماد آنها به گروه های دیگر کمتر از حد متوسط و متمایل به پائین بود. (ص: ۲۰۳)

نوابخش و اسمی جوشقانی (۱۳۹۱) در تحقیق خود، عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر میزان مشارکت دانش آموزان در فعالیت های دانش آموزی (فعالیت های هنری، ورزشی، ادبی، اجتماعی، فرهنگی، علمی و مهارتی) با مطالعه دانش آموزان دبیرستانی عضو در تشکل های پیشتازان فرزندانگان و هلال احمر شه تهران دریافتند که مشارکت همه دانش آموزان در حد تقریباً متوسط بود و بیشترین انگیزه مشارکت مربوط به کسب مهارت های اجتماعی و ارزشهای شغلی - تحصیلی بود. همه ی متغیر های مستقل مجموعاً ۱۳ درصد واریانس متغیر وابسته را تبیین کردند (ص: ۱۲۰).

نواح و کوپایی (۱۳۹۱) در تحقیق خود با عنوان عوامل اجتماعی و شخصیتی موثر بر گرایش به وندالیسم (خرابکاری) در بین دانش آموزان دبیرستانی شهر اهواز با مطالعه ۴۰۰ نفر دانش آموز دختر و پسر به این نتیجه رسید که گرایش به وندالیسم در بین ۱۳/۳ درصد از پاسخگویان در حد پائین، در ۶۸/۵ درصد در حد متوسط و در بین ۱۸/۲ درصد در حد بالا بود که این میزان گرایش بسیار ناامید کننده است یعنی اگر گرایش به تخریب امکانات عمومی، را نوعی جدایی بین فرد و جامعه در نظر گرفته شود بالغ بر

۸۶ درصد افراد آن نمونه تحقیقی چنین گرایشی را دارا هستند. عوامل موثر بر این گرایش به ترتیب جامعه پذیری در مدرسه، جامعه پذیری توسط گروه همسالان و جامعه پذیری توسط خانواده گزارش شده اند و همانگونه که از نتایج تحقیقات گزارش شده بر می آید، میزان تعلق اجتماعی جوانان چندان بالا نیست و در بهترین صورت در حد متوسط است و با توجه به نقش تعلق و مشارکت اجتماعی در توسعه همه جانبه یک جامعه، مطالعه بیشتر و کنکاش در این مسئله ضروری به نظر می رسد.

روش تحقیق

روش تحقیق به کار گرفته شده در پژوهش حاضر پیمایشی و ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه بود. جامعه آماری تحقیق شامل همه ی جوانان ۱۵ تا ۲۹ سال شهر اصفهان در سال ۱۳۹۱ می باشد که از بین آنها با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۵ نفر با شیوه نمونه گیری چند مرحله ای به عنوان نمونه انتخاب گردیدند ابزار پژوهش دارای روایی صوری بود و برای سنجش پایایی سوالات از آلفای کرونباخ استفاده شد. متغیر وابسته تحقیق انزواهای اجتماعی جوانان است که برای سنجش آن از ۲۷ سوال چهار گزینه ای به سبک لیکرت استفاده شد این متغیر به ضعف یا فقدان پیوندهای اجتماعی و دوستی و هم چنین روابط افراد با گروه های رسمی (انجمن ها، مراسم مذهبی، سخنرانی ها) و غیر رسمی (دادن و گرفتن مشورت و...) مورد سنجش قرار می دهد. آلفای کرونباخ پایایی سوالات این متغیر ۰/۹۳ به دست آمد.

اعتماد اجتماعی یکی از متغیرهای مستقل این تحقیق است که از بین ابعاد گوناگون آن بعد اعتماد تعمیم یافته یا عام آن مدنظر قرار گرفت و با هفت سوال درباره پای بندی به قول و قرار، رفتار براساس سود و منفعت، دروغ نگفتن و ریاکاری نکردن و... مورد سنجش قرار گرفت و آلفای کرونباخ پایایی آن برابر با ۰/۸۶ بود.

پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده جوانان با به کارگیری ۹ سؤال درباره میزان درآمد خانواده، سطح تحصیلات والدین، منطقه محل سکونت در شهر، و نوع اتومبیل خانواده اندازه گیری شد. آلفای کرونباخ پایایی آن برابر با ۰/۸۱ بود.

مصرف رسانه ای که عمدتاً منحصر به استفاده از اینترنت بود با چهار سؤال درباره میزان و نوع استفاده از اینترنت سنجیده شد و آلفای کرونباخ پایایی آن برابر با ۰/۸۶ بود.

یافته های تحقیق

در این قسمت در ابتدا با جدول شماره (۱)، (۲) و (۳) اطلاعاتی درباره نمونه آماری تحقیق ارائه خواهد شد سپس در جدول های (۴)، (۵) و (۶) نتایج آزمون های آماری گزارش خواهند شد. جدول شماره (۱) توزیع پاسخگویان را براساس برخی متغیرهای تحقیق نشان می دهد.

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب برخی متغیرها

متغیر	گزینه	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۷۴	۴۵/۲
	مرد	۲۱۱	۵۴/۸
سن	۱۵-۱۹	۹۷	۲۵/۲
	۲۰-۲۴	۱۸۴	۴۷/۸
	۲۵-۲۹	۱۰۴	۲۷
پایگاه اجتماعی اقتصادی خانواده	پائین	۷۰	۱۸/۲
	متوسط	۲۵۷	۶۶/۷
	بالا	۵۸	۱۵/۱
استفاده از اینترنت	کم	۷۰	۱۸/۲
	متوسط	۲۱۴	۵۵/۵
	زیاد	۱۰۱	۲۶/۳
اعتماد اجتماعی	کم	۹۸	۲۵/۴
	متوسط	۲۰۵	۵۳/۳
	زیاد	۸۲	۲۱/۳

ارقام جدول شماره (۱) نشان می دهند که افراد گروه سنی ۲۴-۲۰ سال حضور بیشتری در نمونه آماری دادند و این مسئله باید هنگام تعمیم داده های تحقیق در نظر گرفته شود. هم چنین داده ها حاکی از آن هستند که اکثریت خانواده های اصفهانی از نظر پایگاه اجتماعی - اقتصادی در حد متوسط هستند. این مسئله با یافته های حقیقتیان و عبداللهی (۱۳۹۰) امیری اسفرجانی (۱۳۸۶) و حقیقتیان، انصاری و عسگری (۱۳۹۱) هم خوانی دارد. از نظر میزان استفاده از اینترنت نیز نتایج نشان دهنده نفوذ نسبتاً وسیع اینترنت در بین خانواده های اصفهانی است. نتایج مربوط به میزان انزوای اجتماعی یا عدم مشارکت جوانان در سطوح مختلف در جدول شماره (۲) گزارش شده اند.

جدول ۲: توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب میزان ارتباطات

متغیر	گزینه ها	هیچ		۲ تا ۳ بار		۳ تا ۴ بار		۵ بار و بیشتر		میانگین
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
ارتباط با خانواده	۳۲	۵/۷	۳۷	۹/۶	۱۶۶	۴۳/۱	۱۶۰	۴۱/۶	۳/۲	
ارتباط با خویشاوندان	۷۸	۲۰/۲	۱۵۵	۴۷/۳	۱۰۵	۲۷/۳	۴۷	۱۲/۲	۲/۳	
ارتباط با دوستان	۶۹	۱۷/۹	۱۱۶	۳۰/۱	۱۴۷	۳۸/۲	۵۳	۱۳/۸	۲/۵	
ارتباط با غیر آشنایان	۹۰	۲۳/۴	۱۷۶	۴۵/۷	۷۰	۱۸/۲	۴۹	۱۲/۷	۲/۲	
ارتباط با همسایگان	۱۴۶	۳۷/۹	۱۲۴	۳۲/۲	۹۰	۲۳/۴	۲۵	۶/۵	۲	
ارتباطات رسمی	۹۶	۲۴/۹	۱۳۳	۳۴/۵	۹۸	۲۵/۴	۵۸	۱۵/۱	۲/۳	
جمع	۵۰۱		۷۴۱		۶۷۶		۳۹۲		۲/۴	

ارقام جدول شماره (۲) نشان می دهد که روابط اجتماعى جوانان در مجموع و به صورت کلی در حد متوسط يعنى ۲/۴ از ۴ يعنى نزدیک با میانگین نظری در طیف های چهار گزینه ای (۲/۵) است. روابط جوانان یا خانواده ها نسبتاً بالا (۳/۲) از ۴ يعنى نزدیک به ۸۰ درصد) گزارش شده ولی روابط آنها با همسایگان، خویشاوندان و افراد غیر آشنا در حد متوسط است. جدول شماره (۳) میزان روابط اجتماعى پاسخگویان را براساس جنسیت نشان می دهد.

جدول ۳: میزان روابط پاسخگویان بر جنسیت

متغیر	گزینه	فراوانی	درصد	میانگین
زن	هیچ	۵۲	۲۹/۹	۲/۱۹
	۱ تا ۲ بار	۶۱	۳۵/۱	
	۳ تا ۴ بار	۳۷	۲۱/۲	
	۵ بار و بیشتر	۲۴	۳۱/۸	
	جمع	۱۷۴	۱۰۰	
مرد	هیچ	۲۷	۱۲/۸	۲/۶
	۱ تا ۲ بار	۷۱	۳۳/۶	
	۳ تا ۴ بار	۶۸	۳۲/۲	
	۵ بار و بیشتر	۴۵	۲۱/۴	
	جمع	۲۱۱	۱۰۰	

همان گونه که از ارقام جدول شماره (۳) بر می آید، تفاوت اندکی بین زنان و مردان جوان از نظر میزان انزواى اجتماعى وجود دارد و شاید این به دلیل برخی محدودیت های روابط اجتماعى دختران باشد. نزدیک به ۶۵ درصد دختران گزارش کرده اند که تعداد ارتباطات و تماس های آن ها کمتر از ۳ مورد است، این رقم برای پسران حدود ۴۶ درصد است. جدول شماره (۴) نتایج آزمون های پیرسون و t درباره رابطه بین انزواى اجتماعى جوانان و متغیرهای مستقل نشان می دهد.

جدول ۴: رابطه متغیرهای مستقل با انزوای اجتماعی

ردیف	متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی	سطح معناداری
۱	پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده	-۰/۷۶	۰/۰۰۱
۲	استفاده از اینترنت	-۰/۷۸	۰/۰۰۱
۳	اعتماد اجتماعی	-۰/۸۶	۰/۰۰۱
۴	جنسیت	آزمون t	۰/۰۰۳
		مقدار t	
		۱۶/۶۸	

ارقام جدول شماره (۴) نشان می دهند که رابطه انزوای اجتماعی با هر چهار متغیر مستقل معنادار است. جهت منفی ضریب های همبستگی پیروسون جالب توجه است به این معنی که هر چه پایگاه اقتصادی - اجتماعی جوانان بالاتر باشد، یا هر چه میزان استفاده آنها از اینترنت بیشتر باشد، و هر چه شعاع اعتماد آنها وسیع و میزان آن بالاتر باشد، انزوای اجتماعی آنها کمتر است. رابطه معنادار بین استفاده از اینترنت و انزوای اجتماعی خلاف انتظار بود چون برخی تحقیقات پیشین از جمله محسن تیریزی و مروت (۱۳۹۱) به نتایج دیگری رسیده بودند. آنها در مطالعه خود بر روی دانشجویان شهر سندج، تاثیر کانال ها، شبکه ها و سایت های محلی، ملی و جهانی را بر هویت های محلی، ملی و فراملی مورد سنجش قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که هر چند دانشجویان به نسبت دارای هر سه نوع هویت بودند، ولی به میزانی که آنها از شبکه ها و سایت هاتی عام تر از کانال ها و شبکه های محلی و ملی استفاده می کردند و زمان بیشتری صرف استفاده از آن می کردند به همان نسبت تمایل و گرایش به هویت های عام تر و فراملی داشتند (ص: ۱۱۱). نتایج جدول شماره (۴) هم چنین نشان می دهد که متغیر جنسیت با انزوای اجتماعی رابطه معنادار دارد. باید خاطر نشان ساخت که طبق ارقام جدول شماره (۳) مقدار تفاوت انزوای اجتماعی دختران و پسران چندان زیاد نبود ولی به نظر می رسد همین تفاوت اندک از نظر آماری معنادار باشد. جدول شماره (۵) نتایج آزمون رگرسیون را نشان می دهد.

جدول ۵: نتایج آزمون رگرسیون متغیرها

متغیر	B	S.E	beta	t	sig
استفاده از اینترنت	-۰/۴۳۲	۰/۱۶۵	-۰/۱۱۹	-۲/۷۷	۰/۰۰۴
جنسیت	۴/۸۷۲	۰/۷۹۶	۰/۱۶۹	۶/۲۱۱	۰/۰۰۱
اعتماد اجتماعی	-۱/۲۱۴	۰/۰۷۵	-۰/۷۲۰	-۱۶/۸۷۱	۰/۰۰۱
پایگاه اقتصادی - اجتماعی	۰/۰۳۸	۰/۱۱۲	۰/۰۲۱	۰/۳۷۸	۰/۷۲۱

ارقام جدول شماره (۵) نشان می دهد که تاثیر پایگاه اقتصادی - اجتماعی بر انزوای اجتماعی غیر مستقیم ولی تاثیر متغیر های استفاده از اینترنت، جنسیت، و اعتماد اجتماعی به صورت مستقیم می باشد. جدول شماره (۶) ضریب تعیین متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را نشان می دهد.

جدول ۶: ضریب تعیین تاثیر متغیرهای مستقل بر انزوای اجتماعی

مدل	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R^2)	ضریب تعیین تعدیل شده
۱	۰/۸۱۲	۰/۶۵۹	۰/۶۴۶

با توجه به عدد ضریب تعیین تعدیل شده که برابر با ۰/۶۴۶ است می توان بیان داشت که براساس نتایج این تحقیق همه ی متغیرهای مستقل توانسته اند نزدیک به ۶۴ درصد تغییرات متغیر انزوای اجتماعی را تبیین کنند.

نتیجه گیری

توسعه اجتماعی هر جامعه ای مستلزم به کارگیری هر چه بیشتر توانمندی های اعضای آن جامعه می باشد. با توجه به اینکه جوانان آینده سازان هر جامعه ای هستند، باید از فرصت ها و امکانات لازم جهت مشارکت در امور جامعه برخوردار باشند. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که هر چند جوانان شهر اصفهان از این جنبه مشکل حاد و خاصی ندارند، ولی در این زمینه هنوز باید تلاش های بیشتری صورت پذیرد. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که جوانان دارای روابط و پیوندهای نسبتا قوی با اعضای خانواده خود هستند ولی روابط نزدیک و اعتماد چندان زیادی بهنا آشناها و یا همسایگان ندارند. این نتایج با یافته های امیری اسفرجانی (۱۳۸۶) همخوانی دارد. او در مطالعه خود در شهر اصفهان متوجه شد که هر چند درصد بالایی از افراد به اعضای خانواده و اقوام خود اعتماد زیادی داشتند ولی حدود ۷۰ درصد اظهار داشتند که به غریبه ها اعتماد ندارند (ص: ۲۱۵). البته این مسئله شاید خاص شهر اصفهان نباشد زیرا هزار جریبی و صفری شالی (۱۳۸۸) نیز در تحقیق خود در مورد اعتماد اجتماعی در شهرهای تهران، قزوین و قم به این نتیجه رسید که ۲۸/۸ درصد پاسخگویان در حد کم، ۵۶/۹ درصد در حد متوسط و تنها ۴/۳ درصد در حد زیاد مردم را قابل اعتماد می دانستند (ص: ۳۲). نتیجه دیگر تحقیق حاضر نشان داد که میانگین کلی روابط اجتماعی جوانان شهر اصفهان در حد متوسط بود. این یافته با نتایج تحقیق حقیقتیان و عبداللهی (۱۳۹۰) چندان همخوان نیست. آنها در سنجش میزان تعهد اجتماعی جوانان شهر اصفهان به این نتیجه رسیدند که تعهد اجتماعی ۴۷/۷ درصد در حد بالا، ۵۲/۳ درصد در حد متوسط بود و هیچکدام از دانش آموزان تعهد اجتماعی پائین نداشتند (ص: ۷۰) و میانگین نمره تعهد آنها به جامعه ۳/۸۵ از ۵ بود که حاکی از تعهد اجتماعی نسبتا بالا می باشد (ص: ۷۳) در آن تحقیق هم چنین نشان داده شد. که تعهد اجتماعی دختران بیشتر از پسران بود و هرر چند میزان آن زیاد نبود ولی همان تفاوت اندک از نظر آماری معنادار بود (ص: ۷۱) که این مسئله با نتیجه تحقیق حاضر که انزوای اجتماعی دختران را بیشتر از پسران به دست آورده، هم خوان نیست. در پایان با مقایسه نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق دیگران، که برخی از آنها در پیشینه تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند، می توان پیشنهاد نمود که مسئله میزان و عوامل موثر بر انزوای اجتماعی یا تعهد اجتماعی و یا مشارکت اجتماعی جوانان هنوز به طور غیر ابهام آمیز مشخص نشده و جادارد تحقیقات بیشتری در این زمینه صورت پذیرد زیرا سرمایه گذاری در ارتباط با جوانان قطعا به نفع جامعه خواهد بود.

منابع

۱. اصغر نژاد، فریده (۱۳۷۸). " میزان اثر بخشی آموزش های بهداشت روانی در سطح مدارس تهران"، پایان نامه دکتری، دانشگاه تیت مدرس، تهران

۲. امیری اسفرجانی، زهرا (۱۳۸۶). "تحلیل جامعه شناختی تاثیر دینداری بر سرمایه اجتماعی"، پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان.
۳. اوجاقلو، سجاد، و محمد جواد زاهدی (۱۳۸۴). "بررسی اعتماد اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین ساکنان شهر زنجان"، **مجله جامعه شناسی ایران**، دوره ششم، شماره ۴
۴. ایمان، محمد تقی و گلمرادی مرادی (۱۳۸۶). بررسی عوامل اقتصادی - اجتماعی مرتبط با تعهد اجتماعی جوانان شهر شیراز. **نشریه دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز**، سال دوازدهم، شماره ۲۴
۵. باقری بنجار، عبدالرضا و ماریا رحیمی (۱۳۹۱). بررسی رابطه میزان احساس تعلق اجتماعی شهروندان با میزان مشارکت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آنان (شهروندان مناطق ۳ و ۱۲ شهر تهران). **فصلنامه مطالعات جامعه شناختی شهری**، سسال دوم، شماره پنجم، زمستان. صص: ۱۷۰-۱۴۳
۶. بخشی پور رودسری، حمید پیروی، و احمد عابدیان (۱۳۸۴). بررسی رابطه میان رضایت از زندگی و حمایت اجتماعی با سلامت روان در دانشجویان. **فصلنامه اصول بهداشت روانی**، سال هفتم، پائیز و زمستان، صص ۱۵۲-۱۴۵
۷. بنی فاطمه، حسین، و زهره رسولی (۱۳۹۰). بررسی میزان بیگانگی اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه تبریز و عوامل مرتبط با آن. **فصلنامه جامعه شناختی کاربردی**، سال بیست و دوم، شماره پیاپی (۴۱)، شماره اول - بهار، صص: ۲۶-۱
۸. جلایی پور، حمید (۱۳۸۹). ایران: جامعه کژمدرن. **مجله جامعه شناسی ایران**، دوره یازدهم، شماره ۱، بهار، صص: ۴۸-۲۲
۹. حقیقتیان، منصور. ابراهیم انصاری و نسرین عسگری (۱۳۹۱). تناسب اندام و رابطه آن با عوامل اجتماعی و روانی در بین زنان شهر اصفهان. **مجله مطالعات اجتماعی و روانشناختی زنان**، شماره ۳۳، زمستان. صص.
۱۰. حقیقتیان، منصور و منیژه عبداللهی (۱۳۹۰). عوامل موثر بر تعهد اجتماعی در بین دانش آموزان مقطع دبیرستان شهر اصفهان. **مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران**. سال سوم. شماره چهارم و پائیز. صص: ۷۶-۶۵
۱۱. ریاحی، محمد اسماعیل، اکبرعلی وردلی نیا و سیده زینب پور حسین (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی و سلامت روان، **فصلنامه رفاه اجتماعی**، سال دهم، شماره ۳۹، صص ۱۲۱-۸۵
۱۲. سروش مریم (۱۳۹۱). احساس مسئولیت فردی و اجتماعی دیگر خواهی و اعتماد اجتماعی: مطالعه نوجوانان شیراز. **جامعه شناسی کاربردی**. سال بیست و سوم. شماره پیاپی (۴۶)، شماره دوم، تابستان، صص ۲۱۱-۱۹۳.
۱۳. عزیززاده اقدم محمد باقر (۱۳۹۱). بررسی میزان امید به آینده در بین دانشجویان و عوامل موثر بر آن، **جامعه شناسی کاربردی**، سال بیست و سوم، شماره پیاپی (۴۸). شماره چهارم. زمستان. صص: ۲۰۶-۱۸۹
۱۴. فیروز آبادی، سید احمد، سید رسول حسینی، و روح الله قاسمی (۱۳۸۹). مطالعه شاخص ها و رتبه توسعه اجتماعی در استان های کشور و رابطه آن با سرمایه اجتماعی. **فصلنامه رفاه اجتماعی**، سال دهم، شماره ۳۷، صص: ۹۳-۵۷
۱۵. کلاتری عبدالحسین، حسین بشیری گیوی، سهیلا غلامی شاهسواری (۱۳۹۱). بررسی جامعه شناسی عوامل فرهنگی و اجتماعی موثر بر از خود بیگانگی اجتماعی شهرنشینان شهر گیوی. **مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران**، سال چهارم. شماره سوم. تابستان. صص: ۶۳-۵۳
۱۶. گیدنز، آنتونی (۱۳۸۰) **پیامدهای مدرنیته**. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: انتشارات مرکز
۱۷. نواح عبدالرضا و محمد باقر کوپایی (۱۳۹۰). عوامل اجتماعی و شخصیتی موثر بر گرایش به وندالیسم (خرابکاری) در بین دانش آموزان دبیرستانی شهر اهواز. **جامعه شناسی کاربردی**. شماره دوم. بهار. صص: ۱۲۳-۱۰۵
۱۸. نوانبخش مهرداد و زهرا اسمی جوشقانی (۱۳۹۱). عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر میزان مشارکت نداشتن دانش آموزان در فعالیت های دانش آموزی، **مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران شماره چهارم**، پائیز، صص: ۱۴۳-۱۳۱
۱۹. هزار جریبی، جعفری و رضا صفری نشالی (۱۳۸۸). بررسی عوامل موثر بر اعتماد اجتماعی شهروندان. **فصلنامه جامعه شناسی کاربردی**. شماری پیاپی (۳۶). شماره ۴. زمستان. صص: ۳۸-۱۷

20. Flanagan, William G. (2010). **Urban Sociology: Images and Structure**, Fifth edition. New York: Rowman and Littlefield Publications
21. Lindenberg, Siegwart. (2002). "Social Rationality versus Rational Egoism" in **Handbook of Sociological theory**, edited by Jonathan H. Turner. New York: Springer
22. Mannarini, Terri; Angela Fedi, and Stefania Trippetti. (2009). "public Involvement: How to Encourage Citizen Participation" **Journal of Community and Applied Social Psychology**, n. 20, pp. 262-274
23. Nooteboom, Bart, and Frederique Six. (2003). **The Trust Process in Organizations**. Chaltenham, UK: Elgar Publications
24. Palen, John J. (2011). **The Urban World**, ninth edition. Oxford: Oxford University Press.
25. Putnam, Robert. (2001). "Social Capital Measurement and consequences" **Isuma**, v. 2, n.
26. Putnam, Robert. (1995). "Bowling Alone: America's Declining Social Capital" **Journal of Democracy**, v. 6, n. 1, pp. 65-78
27. Ritzer, George. (2011). **Sociological Theories**, eighth edition, New York: Mac Graw Hill publications
28. Woolcock, Micheal. (1998). "Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical synthesis and policy framework" **Theory and Society**, n. 27, pp. 151-208

Archive of SID

Social Factors Affecting Social Isolation of the Youth (case of study: the city of Esfahan)

Mansour Haghghatian, Associate Professor of Sociology, Islamic Azad University-Dehaghan Branch

Abstract:

For the comprehensive development of a society, it is essential that all social groupings, particularly the youth, participate in societal affairs. Since they have a lot of energy and a long future life, the youth can be of especial value in this regard. But due to certain characteristics and problems of contemporary societies, the youth do not seem to be too enthusiastic to take part of the affairs of society and tend to be isolationist. Social isolation refers to the weakening of social bonds and relations with family members, with friends and neighbors, and also with social institutions and organizations. The present article aims to identify some social factors that may influence the youth's tendency toward social isolation. The theoretical framework of the study was provided by the ideas of Durkheim, Putnam, and Wirth. This was a survey research that utilized a questionnaire to collect the needed data. The research population consisted of all 15-29 year-old youth of the city of Esfahan of which, using a cluster and random sampling technique, 385 individuals were selected as research sample. The questionnaire had face validity and its Alpha for reliability was 0.93. The results showed that the average for social relations of the youth was about the medium (2.4 of 4). Their social bonds with family members were relatively high (3.2 of 4), but with neighbors and strangers it was lower than the medium (2 of 4). Inferential statistics showed that the variables of gender (beta= 0.169), social trust (beta=-0.72), Internet usage (beta=-0.119) were directly and significantly related to social isolation whereas the socio-economic status of the family was not significantly related to social isolation. The coefficient of determination of the three independent variables was equal to 0.646.

Key terms: Youth, social isolation, gender, social trust, Internet usage